

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης
Τομέας Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές»

Μάθημα: Θεωρίες της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης

(Α΄ εξάμηνο για το ακαδημαϊκό έτος 2012-13)

Διδ.: Καθηγητής Μ. Τσινισιζέλης σε συνεργασία με Δρα Φ. Χατζησταύρου.

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η παρουσίαση και ανάλυση των βασικών θεωριών/προσεγγίσεων της ευρωπαϊκής ενοποίησης από τις απαρχές της μέχρι σήμερα.

Το μάθημα στηρίζεται στους παρακάτω άξονες:

- Ένταξη της κάθε θεωρίας/προσέγγισης στο αντίστοιχο ιστορικό πλαίσιο και κριτική ανάλυση σε σχέση με το ρόλο της καθεμιάς στη μελέτη της διαδικασίας ενοποίησης.
- Ανάλυση της πολιτικής εξέλιξης της ΕΕ με τη βοήθεια των βασικών θεωρητικών εργαλείων και των ερμηνευτικών επιχειρημάτων που προτάσσουν.
- Εφαρμογή των θεωρητικών υποδειγμάτων στην ανάλυση των ευρωπαϊκών πολιτικών.

Αξιολόγηση

- **Προετοιμασία κριτικών παρουσιάσεων των θεωριών σε κάθε διάλεξη** [αναλυτικό σχέδιο μέχρι 2 σελίδες (γραμματοσειρά TNR, μέγεθος χαρακτήρων 12, διάστιχο 1,5)].
- **Εργασία ‘Μια θεωρία μέσα από ένα εμπειρικό παράδειγμα’**, έκτασης 4.500 λέξεων (γραμματοσειρά *Times New Roman*, μέγεθος χαρακτήρων 12, με διάστιχο 1,5). Η εργασία πρέπει να περιέχει σχετική με το θέμα βιβλιογραφία πέρα από την προτεινόμενη στο περίγραμμα διαλέξεων.
- Τελική **γραπτή εξέταση** (με προετοιμασία).

Γενική βιβλιογραφία (υποχρεωτική ανάγνωση)

Rosamond Ben, Θεωρίες ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, Μεταίχμιο, 2004
(Αναγνωστήριο Εθνικής Βιβλιοθήκης).

Wiener, A. & Diez, T. (Eds.), *European Integration Theory* (2 ed.), Oxford University Press, 2009 (Βιβλιοθήκη ΕΑΠ, Πάτρα και ΑΠΘ).

Προτεινόμενη βιβλιογραφία

Jones, E., Menon, A. & Weatherill St. (eds), *Oxford Handbook of the European Union*, Oxford University Press, 2012.

Neyer, J. & Wiener, A. (Eds.), *Political Theory of the European Union*, Oxford 2011.

Simon, H. and Hoyland, B., *The political system of the European Union*, Palgrave Macmillan, 2011.

Saurugger, S., *Théories et concepts de l'intégration européenne*. Paris : Presses de Sciences Po, 2010.

Χρυσόχου Δ., *Δοκίμιο για τη Διεθνή Θεωρία – Νέες μορφές κυριαρχίας και Συναρχίας*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2006.

Eilstrup-Sangiovanni, M., *Debates on European Integration*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2006.

Χρυσόχου Δ., *Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης*, Παπαζήση, Αθήνα 2003 (Βιβλιοθήκη Παντείου Πανεπιστημίου).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΔΙΑΛΕΞΕΩΝ

A. Εισαγωγή στη θεωρία της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης

1. Σε τι χρησιμεύει η θεωρία;

Η ιστορική εξέλιξη της θεωρίας της ΕΕ και η επιρροή της θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων στη θεωρία της Ευρωπαϊκής ενοποίησης

B. Τα βασικά θεωρητικά ρεύματα και ειδική βιβλιογραφία (υποχρεωτική ανάγνωση)

2. Ομοσπονδιακή θεωρία, ομοσπονδιακή ιδέα και ευρωπαϊκός ομοσπονδισμός

Elazar, D.J., 'From statism to federalism: a paradigm shift', *Publius: The Journal of Federalism*, 25 (2), 1995, σελ. 5-18.

Burgess Michael, *Federalism and European Union : the building of Europe, 1950-2000*, London, Routledge, 2000 (Κεφάλαια 1, 2 & 3).

Spinelli Altiero & Rossi Ernesto, *The Ventotene Manifesto*, 1941. Documents on the History of European Integration. 1. Continental Plans for European Union, 1939-

1945. Ed.: Walter Lipgens (από σελ.131 μέχρι σελ. 148 και από σελ.160 μέχρι σελ. 163).

3. Σύγχρονες εκφάνσεις της ομοσπονδιακής θεωρίας στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση: νεο-ομοσπονδισμός, συναινετική συνομοσπονδία, Ευρωπαϊκός συνταγματισμός, Ρεπουμπλικανισμός.

Pinder, J., 'European community and nation-state: a case for a neo-federalism?' *International Affairs*, 62(1), 1986, σελ. 41-54.

Costa O. & Magnette P., « The European Union as a Con-sociation », *West European Politics*, 2003, 26 (3), (σελ.1-18).

Lavdas K. & Chrysohoou D., 'Redesigning Europe : a liberal republicanist approach', EKEM paper 2/2005, σελ. 45.

4+5. Ο νεολειτουργισμός. Απαρχές της θεωρίας και σύγχρονες επικαιροποιήσεις.

Haas Ernst B., *The Uniting of Europe: political, social and economic forces 1950-57*, Stanford 1958 [Κεφάλαιο 8: The Expansive Logic of Sector Integration, σελ. 283-317 και σελ. 520-527].

Haas Ernst B., Turbulent Fields and the Theory of Regional Integration, *International Organization*, 30:2, 1976, σελ. 172-212.

Linberg, L.N., *The Political Dynamics of European Integration*, Stanford, Stanford University Press, 1963 [κεφάλαιο 5 'Political Integration: Definitions and Hypotheses'].

Schmitter, P.C., 'A revised theory of Regional Integration' *International Organization*, 24, 1970, σελ. 836-68.

Tranholm-Mikkelsen, J., 'Neofunctionalism: Obstinate or Obsolete. A Reappraisal in the Light of the new Dynamism of the EC', *Millennium: Journal of International Studies* 20 (1), Άνοιξη 1991, σ. 1-22.

5+6. Ο κλασικός διακυβερνητισμός, τα διεθνή καθεστώτα και ο φιλελεύθερος διακυβερνητισμός

Hoffmann S., 'Obstinate or Obsolete? The Fate of the Nation State and the Case of Western Europe', *Daedalus*, 95 (3), 1966, σελ. 862-915.

Keohane R.O. and Nye, J., *Power and Interdependence: World Politics in Transition*. Boston: Little and Brown, 1977 [Κεφάλαιο 1: Interdependence in World Politics, σελ 3-22 & Κεφάλαιο 2: Realism and Complex Interdependence, σελ 23-37].

Moravcsik A., 'Preferences and power in the European Community: A liberal intergovernmentalist approach', *Journal of Common Market Studies*, 31 (4), 1993, σελ. 473-524. (<http://courses.essex.ac.uk/gv/>)

Wincott, D., 'Institutional interaction and European integration: towards an 'everyday' critique of Liberal intergovernmentalism', *Journal of Common Market Studies*, 33/4, 1995, σελ. 597-609.

7. Νεο-θεσμισμοί

Hall, P.A. & Taylor, R.C.R., 'Political science and the three new institutionalisms', *Political studies*, 44 (5), 1996, σελ. 936-57.

Pollack Mark, 'The New Institutionalism and EC Governance: The Promise and Limits of Institutional Analysis.' *Governance* 9(4): 1996, σελ. 429-458.

Pierson, Paul, 'The Path to European Integration: A Historical Institutional Perspective', *Comparative Political Studies* 29(2): 1996, σελ. 123-63.

March, J. and Olsen, J., 'Institutional Perspectives on Political Institutions' *Governance*, 9(3): 1996, σελ. 247-264.

8. Ο κonstrουκτιβισμός στις ευρωπαϊκές σπουδές

Christiansen, Th., Jørgensen, K.E., and Wiener, A. (eds.) (2001), *The Social Construction of Europe* (Sage) (Κεφάλαιο 1, σελ. 1-22, κεφάλαιο 4, σελ. 50-65, κεφάλαιο 7, σελ. 101-120) ([στο διαδίκτυο](#), googlebooks).

9. Η θεωρία της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης και τα δίκτυα πολιτικής. Η κανονιστική και ρυθμιστική διάσταση της ΕΕ.

Marks, G., Hooghe, L.& Blank, K., European integration from the 1980s: state-centric v. multi-level governance. *Journal of Common Market Studies* 34 (3), 1996, σελ. 341-378.

Markus, J., 'The Governance Approach to European Integration', *Journal of Common Market Studies*, 39(2): 2001, σελ. 245-64.

Majone G., From the Positive to the Regulatory State: Causes and Consequences of Changes in the Mode of Governance, *Journal of Public Policy*, 17:2, 1997, σελ. 139-167.

10. Εξευρωπαϊσμός και δημόσιες πολιτικές

Featherstone, Kevin & Raedelli, Claudio M. (eds.), *The politics of Europeanization*, 2003, Oxford University Press (Κεφάλαιο 2, Claudio Radaelli, The Europeanization of Public Policy, σελ. 27-56 και κεφάλαιο 3, Tanja Borzel and Thomas Risse, Conceptualizing the Domestic Impact of Europe, σελ. 57-76).

Olsen, J.P., The Many Faces of Europeanization. Arena Working Papers, 01/02, 2002, σελ. 1-36.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία

Μαραβέγιας Ν. (Επιμ.), Εξευρωπαϊσμός στο μεσογειακό χώρο, συλλογικό έργο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011.

Ioakimidis, P. C., 'The Europeanization of Greece: an overall assessment', in K. Featherstone and G. Kazamias (eds), Europeanization and the Southern Periphery (London: Frank Cass), 2001, σελ. 73-94.

Γ. Η εμπειρική εφαρμογή των θεωριών στην ευρωπαϊκή πολιτική: δύο παραδείγματα.

11. Η θεσμική εξέλιξη της ΟΝΕ και οι τρέχουσες μεταρρυθμίσεις μέσα από το πρίσμα των θεωριών της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

12. Η ανάπτυξη του τομέα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (ΔΕΥ) μέσα από το πρίσμα των θεωριών της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

***

13. Οι θεωρίες, ανταγωνιστικές ή συμπληρωματικές; Μεθοδολογικός και επιστημολογικός πλουραλισμός.